

A.H. Berg, e.a.

Ontwikkelingen binnen de bestuurskunde

Vernieuwende publicaties

Om een overzicht te bieden van een aantal belangrijke ontwikkelingen binnen de bestuurskunde van het afgelopen jaar, heeft de redactie van *Bestuurskunde* een aantal personen gevraagd een korte bespreking te geven van naar een naar hun mening (sterk) vernieuwende publicatie. De vraagstelling daarbij luidt als volgt:

1. Wat is het meest interessante/vernieuwende artikel of boek dat u het laatste jaar op het terrein van de bestuurskunde heeft gelezen?
2. Wat is de wetenschappelijke betekenis van deze publicatie?
3. Wat is de relevantie ervan voor de praktijk van het openbaar bestuur?

A.H. Berg

Bespreking van H. Blokland, *Publiek gezocht - Essays over cultuur, markt en politiek*, Amsterdam: Boom, 1997.

In iedere samenleving zal steeds gekozen moeten worden tussen de markt en de politiek als mechanismen om bepaalde publieke doelen en waarden (bijvoorbeeld veiligheid, onderwijs en gezondheidszorg) te bevorderen of te realiseren. Het marktdenken heeft momenteel de overhand en het lijkt erop alsof de markt als een onontkoombaar natuurverschijnsel wordt aanvaard en omarmd. Blokland stelt in deze bundel de afweging tussen markt en overheid centraal en wijst met overtuiging op de tekortkomingen van het marktliberalisme. Hij houdt een krachtig pleidooi voor al die waarden die steeds meer in de verdrukking komen in een door het marktdenken beheerste cultuur. Hij komt op voor die publieke zaken die uitsluitend via politiek handelen en niet via de markt kunnen worden veiliggesteld.

In deze bundel van acht essays, waarin Bloklands dissertatie *Vrijheid, autonomie en emancipatie* (1991) doorklinkt, stelt hij vragen aan de orde over kunst en letteren

maar ook over de culturele pluriformiteit en identiteit en over de verdeling en invulling van betaalde arbeid en vrije tijd. Ook verkent hij de mogelijkheid van een, op rationele gronden geformuleerde, cultuurkritiek. Ik vind dit werk wetenschappelijk interessant omdat Blokland erin slaagt in zijn essays op een heldere en overtuigende wijze enkele zeer wezenlijke thema's aan te snijden en deze te koppelen aan de praktijk van het openbaar bestuur. Ik noem de belangrijkste: incrementalisme, 'mixed scanning', positieve en negatieve vrijheid, het emancipatie-dilemma, doel- en waardenrationaliteit en ten slotte de noodzaak en grote betekenis van normatieve politieke theorieën. Met behulp van genoemde thema's maakt Blokland een vruchtbare discussie over de afweging tussen markt en politiek mogelijk.

De relevantie voor de praktijk van dit boek is gelegen in het krachtige tegenspel dat hij biedt aan de vaak kritiekloze omarming van het marktliberalisme. Ik ben het geheel met hem eens dat deze houding belangrijke risico's met zich brengt. Hij laat in deze bundel zien dat de samenleving meer is dan een markt, dat bijvoorbeeld een bibliotheek, net als veel andere overheidsinstellingen, als een marktpartij, maar ook als een politiek instrument moet worden beschouwd. Duidelijk wordt dat de economische rationaliteit op gespannen voet staat met voor mensen zeer wezenlijke activiteiten en dat deze zogenaamde autonome activiteiten niet alleen voor het individu, maar ook voor de samenleving als geheel van grote betekenis zijn. Ten slotte laat Blokland zien dat het postmodernisme, door het einde te verkondigen van de grote verhalen, ons uitlevert aan blinde, zinloze maar dwingende structuren en processen.